

Még sosem jártam a keresztúri **Berde Mózes Unitárius Gimnáziumban**, de időm sincs beszippantani az illatát, hogy otthonos-e vagy sem, már kezdődik is az iskola parkjában az ünnepség.

Félek megérkezni. Még semmi jó nem született abból, hogy úgy érkeztem meg, most aztán tényleg nem akarok senkit sem bántani, se kritizálni csak figyelni kívülrre és belülre.

„Isten országa nem úgy jön el, hogy az ember azt előre kiszámolhatná. Azt sem mondhatják, íme itt van, íme ott van. Mert isten országa közöttetek van” – csendesíti le kérdésektől háborgó lelkem **Lakatos Sándor** lelkész-vallástanár hangja, aki a mai nap ceremóniamestere.

Impozáns falak között jutok a hátsó parkba. Hűvös szellő cikázik a tölgyek alatt.

Néha elcsodálkozom, milyen kicsi egyház vagyunk mi, unitáriusok. Azon még jobban, hogy sok száz éve mennyi elhivatottság volt az őseinkben, hogy tudtak ilyen épületeket emelni.

Ódon, árnyas fák alatt katonás sorban állnak a diákok. Az első sorban egyházi és politikai előljárók ülnek, ismerős arcok mindenfelé. Közéjük tartozom, mégis el kell(ene) játszanom, hogy nem.

Szeretem ezeket az embereket.

A diákok felhúzzák az iskola zászlóját, majd Varró Margit igazgatót invitálják a pulpitushoz. A köveknek nincs felezőidejük – halljuk a Kányádi idézetet. El lehet ásni őket, de bármikor jöhet egy földindulás, és felszínre kerülhetnek.

Az igazgató után a kisiskolások lépnek fel. Fehér kövekkel a kezükben érkeznek Csézy István a legjobb dalára. Szinte elsírom magam, annyira cukik. Szerencsére vidámra váltanak, rövid ének, és már mennek is.

Bálint Benczédi Ferenc beszéde következik. Mindig megnyugtat. Mostanában sokat vívódom azon, vajon unitárius vagyok-e még, vajon szabad-e még szabadon hinni. Fennálnak-e még azok a hit- és irányelvek, amelyeket **Kedei Mózes** pap bácsi, gyakran

Nagy Ferenc

segesvári lelkész dalait hívva segítségül, a lelkünkbe csöpögtetett. Hogy Isten előtt mindenki egyenlő, és törvényünk egy, a szeretet.

Vajon vannak-e ma közöttünk **Dávid Ferenc**ek, akik szembe mennének pénzzel, hatalommal, a másság iránti gyűlölettel, az uszítással, s meghalnának a hitükért. Szükség van-e ma mártírokra? Vagy pénzre van szükség?

A püspök juttatja eszembe, ma áldozócsütörtök van. „Köztünk és bennünk van a Mennyország, és ennek a csodálatos isteni erőnek a megnyilvánulását cselekedeteinkben és hitünkben kell, hogy megmutassuk. Tradícióinkat, népi vagy egyházi szokásainkat a mai ember élő lelkületével töltjük meg” – visszhangra találunk lelkemben a szavak.

Otthagynom az ünnepségen fülnek a telefonom, és bejárom az iskola 20. század elején emelt főépületét, hogy átérezzem, „ránk dobott kövekből, mennyi tornyot raktunk”.

Látszik az épületen, hogy szeretgetve, újítgatva van.

De az is, hogy mennyire nincs pénz. Mint a kilencvenes évek végén egykori iskolámban, a Pedában. Szeretgetve volt, de ráfért azért a nagygenerál. Szinte lopakodva, az ismeretlen ismerős érzésével járom be a folyósókat, a tablókról a vendiákok figyelik lépteimet.

450 éve, hogy kihirdették a vallásszabadságot, 225, hogy a homoródalmási zsinat határozata nyomán, a hívek adományaiból, közmunkájából Székelykeresztúron felépítették az iskolát, és 25 éve a magyarsárosi zsinaton eldöntötték, újraindítják az 1948-ban államosított intézményeket – olvasom a kihelyezett panókon.

Odakint **Rafai Emil** polgármester a számok relativitásáról elmélkedik, hogy mi a több, a száz vagy az ezer, a négyszázötven vagy az ötszáz – attól függ, honnan nézzük, s merjünk nagyok lenni meg büszkék arra, hogy itt járhatunk, vagy esetemben mondjuk, járkálhatunk.

Berei Izabella kalotaszegi csárdása nyomatékosítja a városvezető jókívánságait: merjenek nagyok lenni.

A folyósók néptelenek, de az élet nyomai – egy elhagyott tolószék, a gondosan berendezett nosztalgiasarok, fotóképzésre felhívó plakát, sulirádió feliratú ajtó, a nyitott osztálytermek elhagyatott számárfülekkel, egy-egy csendben intézkedő szervező – bennük vannak.

Az ablakban alliterál egy vörösen viruló virágcserep. Ráadásul verbéna.

Az ajtókra még nem jutott a szeretetből, ünnepi hangulatban pattogzik a festék.

Eltöprengek egy pillanatra.

Megszégyellem magam. Magunk. Kétszázhuszonöt éve nem volt világítás Sketchers cipője a székely gyerekeknek, anyuka nem paleo diétázott, és apuka sem Corona sört vedelt a Küküllő, a Homoród és a Nyikó mentén.

Nem voltak buldózerek, traktorok, teherautók s építőelemeket áruló lerakatok. Nem jöttek a várva várt EU-s támogatások, nem aludtak euróezrek a szalmazsákban, s BMW-n sem csillant meg a hajnali nap fénye az udvaron. Mégis fel tudtak építeni egy iskolát, eltartani egy tanári gárdát, tanulni küldeni a gyereket.

Ma meg várjuk, hogy az állam, legyen az magyar vagy román, az unió, vagy az amerikai testvéregyházak megsegítsenek. Csak azt felejtjük el, hogy **aki adja a pénzt, az diktálja, milyen legyen a jövőnk.**

Vicces. Talán a korszellem – az is unitárius? – munkál bennünk, mert össze nem egyeztünk az egyszer biztos, hogy **Bíró Barna Botond**, az iskola egykori diákja, megyei tanács alelnöke épp erre reflektál valamiképp a beszédében, amikor kimegyek. A patakokból kiszedett kövekkel, étellel megrakott szekerekkel, emberi erővel gondoskodtak a kistérségek lakói arról, hogy itt, vagyis a szomszéd utcában, a mai étkezde helyén, iskola legyen – mondja.

Megtudjuk azt is, hogy Lőrinczi Lajos, a székelykeresztúri egyházkör esperes-lelkésze akkor kezdet ebbe az épületbe járni, amikor az még kegyetlen ipari líceum volt, részt vett a nagy változásokban, szoboralapot ásott, szavalt és avatott, hogy most ünnepeljen.

Székelykeresztúr a 18. században egy 1000 lelkes kis porfészek volt, se ipara, se gazdasága, se kereskedelme, se értelmiségi rétege. Száz év alatt az iskola elindulása után lakossága megkétszereződött, lett értelmiségi rétege, orvosok, tanárok, két patikája, ipara és gazdasága, a 20. század elejére provinciális kisvárossá fejlődött.

Ez az iskola a székelyek iskolája valláskülönbség nélkül, már száz éve sem azt nézték, ami elválaszt, hanem, ami összeköt – méltatja **Sándor Zsigmond Ibolya**, a Molnár István múzeum muzeológusa az iskola jelentőségét. (Lehet a jelentőséget méltatni? Fogalomzavarnak tűnik, de szokás ilyen eseményekről ilyeneket írni.)

Már nem tudok figyelni.

A hátsó sorokban is izegnek-mozognak a sorfalakat álló diákok. Megbomlanak a szabályos

sorok. Szerencsére a Vadrózsák tánccsoport következik. Udvarhelyszéki táncok a Lelkes zenekar kíséretében.

A régi, lelkiismeretesen oktató tanárookra is most jut egy kis idő: lehet őket díjazni. **Pálffy Ákos**, **Gagyí Dénes**

és

Kovács Ákos

munkásságát ismerik el, illetve a nyugalmazott esperesen, Szombatfalvi Józsefen a sor, hogy meghatódjon.

Örökös tiszteletbeli diák címmel tünteti ki az igazgató köszönetképp a mindenkori támogatásért. Az ő érdeme, hogy az 1881-ben újraöntött, szilencium jelzésére szolgáló harang, mely évek óta egy asztal alatt porosodva várta, hogy életre keljen, most lábat kapott. Az esperes faragta és adományozta, és továbbra is gondolja, zsinordíszes alappal látja el. Meghúzza a kötelet, és felcsendül a nagyra nőtt csengő.

Atanackovic Natalija **Elekes Ferenc** *Tisztesség adassék c.* versét szavalja.

Lassan vége az ünnepségnek.

Némi kávé és ropogtatnivaló után az ünnepi konferencián vehetünk részt. Már elszoktam az iskolai élettől, hogy napi nyolc órában frontálisan csöpögtessék a fejembe a tudást, lankad a figyelmem, s az olvasókéval sem élnék vissza most már.

Annyit azért megjegyzek az 1948-as államosításról értekező **dr. Pál János** bemutatójából: a kommunista hatalomtól el lehet lesni, hogy a nép nevelését az iskola birtokba vételével érdemes kezdeni. Varró Margit igazgató pedig az újraindult iskola 25 éves történetéről mondja el, nem volt egyszerű és konfliktusmentes, de sínen vannak. Könnyű nekik, Keresztúr nem végállomás.

Még napközit is építenek, kész vannak a tervek.

Mielőtt ide indultam volna, az egyházi iskolák létjogosultságán gondolkoztam, hogy talán arra kellene választ találni.

Kiharcoltuk, hogy legyen.

De mégis, miért nem jó nekünk az állami? Igen, tudom, ilyen ünnepekkor ennek a kérdésnek úgy örülnek, mint az ördög ügyvédjének.

Lakatos Sándort merem megkérdezni, s szerintem azért jó ez a sulis, mert itt a lelket is tudják pallérozni, nem csak a szellemet, s a tanárok sokszor munkaidőn túl is vállalnak foglalkozásokat, minden gyereket jól ismernek a problémáival, örömeivel és bánataival együtt, minden gyereknek kerül legalább egy felnőtt mentora, akihez fordulhat. Van még mit fejlődni, de ennek tudatában vannak, s igyekeznek.

Két kislány is megerősíti valamiképp a szavait. Nem ölik meg őket az egyházi különprogramokkal, de vannak személyiségfejlesztő foglalkozások, színjátszó kör, tánccsoport és társai. Egyikük többek között szeret versenyezni s a vetélkedők, meg a táncos foglalkozások miatt szereti az iskolát. Református, de nem érzi „számkivetettnek” magát.

A másik kislány is katolikus létére tudatosan jött ide, már az édesanyja is idejárt. Bentlakásban lakik, még csak kilencedikes, de imádja, s a bolognai spagettit a kintinban különösen szereti.

Akkor Isten áldja és a viszontlátásra!